

WŁADYSŁAW BUGAŁA, TOMASZ BOJARCZUK

Nowe kolekcje drzew i krzewów w Arboretum Kórnickim na terenie Lasu Doświadczalnego Zwierzyniec

Abstract

Bugała W., Bojarczuk T. 1998. New collections of trees and shrubs in the Kórnik Arboretum in the area of the Zwierzyniec Experimental Forest. *Arbor. Kórnickie* 43: 85-95.

In 1968, planting of collections of coniferous trees and shrubs, and of ericaceous plants, was started in the Zwierzyniec Experimental Forest. Under the canopy of several-hundred-year-old oaks and over one-hundred-year-old pines and beeches, numerous species of coniferous trees were planted, i.e. *Abies*, *Picea*, *Chamaecyparis*, *Cryptomeria*, *Tsuga*, *Calocedrus* and *Pseudotsuga* spp. Other woody plants planted here include rhododendrons from natural sites in China and Japan (e.g. *Rhododendron purdomii* and *R. brachycarpum*); numerous varieties of *R.* 'Catawbiense-Hybridum'; and many broad-leaved trees and shrubs favouring fertile acidic soils (*Acer*, *Cornus*, *Hamamelis*, *Viburnum*, *Stewartia*, etc.). These trees grow much better than those planted in the old part of the Kórnik Arboretum.

Additional key words: arboretum, introduction, conifer, broad-leaved trees, shrubs, rhododendron.

Address: W. Bugała, T. Bojarczuk, Polish Academy of Sciences, Institute of Dendrology, 62-035 Kórnik, Poland.

WSTĘP

Od początku lat sześćdziesiątych datuje się intensywne powiększanie kolekcji drzew i krzewów w Arboretum Kórnickim. Z jednej strony było to spowodowane koniecznością odbudowy kolekcji zniszczonych przez surowe zimy okresu wojennego (1939/40) i powojennego (1955/56 i 1962/63), z drugiej strony szybko przybywało wówczas nowych odmian i gatunków otrzymywanych w drodze szeroko rozwijanej międzynarodowej wymiany nasion z ogrodami botanicznymi i arboretami. W szkołkach Arboretum rozmnażane były także liczne drzewa iglaste rosnące w starych kolekcjach, które to drzewa ze względu na wiek (często powyżej 100 lat) wymagały reprodukcji dla zachowania ich w kolekcjach. Przenoszono też drzewa i krzewy znajdowane w parkach Polski zachodniej (Przelevice, Wojsławice i inne).

Teren Arboretum został zapełniony kolekcjami drzew i krzewów już w okresie międzywojennym. Stary drzewostan dawnego parku przyzakładowego uniemożliwił wprowadzanie wielu roślin, szczególnie o specyficznych wymaganiach siedliskowych. Warunki glebowe w tej części Arboretum (luźne, piaszczyste gleby o odczynie zasadowym) nie pozwalały również na uprawę wielu drzew i krzewów, zwłaszcza iglastych i z rodziny wrzosowatych. Wielokrotnie powtarzane w Kórniku próby uprawy różaneczników, podejmowane już w latach trzydziestych przez A. Wróblewskiego, nie dawały pozytywnych wyników. Podobne trudności występowały przy próbach uprawy wielu innych roślin, np. gatunków iglastych z rodzajów *Pseudolarix*, *Sciadopitys*, *Calocedrus*, *Cryptomeria*, *Chamaecyparis*. Rośliny te wielokrotnie wprowadzane do kolekcji w Arboretum rozwijały się bardzo źle, chorowały i stopniowo zamierały lub przemarzały podczas surowszych zim. Na terenie starego Arboretum brak stanowisk o glebach gliniastych lub piaszczysto-gliniastych, żyznych i o odczynie choćby tylko zbliżonym do obojętnego. Przeważają tu gleby lekkie, piaszczyste, zasobne w związki wapnia lub podmokłe, pobagienne i murszaste z płytko zalegającą warstwą wapna pojeziornego (margla).

W poszukiwaniu nowych i odpowiednich stanowisk dla nagromadzonych w szkółkach wielu cennych drzew i krzewów, w tym także różaneczników, zwrócono uwagę w końcu lat sześćdziesiątych na położony nad Jeziorem Kórnickim las zwany Zwierzyńcem. Od 1958 r. las ten należał do ówczesnego Zakładu Dendrologii i Arboretum Kórnickiego i był przeznaczony dla doświadczeń z drzewami leśnymi.

Ryc. 1. Położenie Lasu Doświadczalnego Zwierzyńiec

Fig. 1. Location of the Zwierzyńiec Experimental Forest

W niewielkiej szkółce leśnej z powodzeniem uprawiane były niektóre rośliny iglaste, a także kilka gatunków różaneczników przywiezionych z Chin przez prof. S. Białoboka. Powstał zamiar założenia w środowisku leśnym kolekcji drzew i krzewów, które wymagają specyficznych warunków glebowych i mikroklimatycznych. Dla tego celu wybrano część lasu ze starym drzewostanem mieszanym złożonym z kilkusetletnich dębów i ponad stuletnich sosen, z obfitym, bujnym podszyciem graba i leszczyny. Występują tu gleby brunatne właściwe, gliniasto-piaszczyste na podłożu gliniastym, żyzne, o odczynie kwaśnym (pH 4-5), a więc odpowiednie zarówno dla różaneczników, jak i dla wielu drzew i krzewów iglastych. Wspomnieć również należy, że o założeniu nowych kolekcji drzew i krzewów poza terenem starego Arboretum, w środowisku leśnym, zdecydował także przykład wspaniałych kolekcji dendrologicznych w Rogowie, które w latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych założył H. Eder w podobnych warunkach siedliskowych.

WCZEŚNIEJSZE PLANY ZAŁOŻENIA KOLEKCJI DENDROLOGICZNYCH W LESIE ZWIERZYNIEC

Po niemal 30 latach od posadzenia pierwszych kolekcji drzew i krzewów na terenie lasu Zwierzyniec odnaleziona została w 1996 r. odręczna notatka sporządzona około 1927 r. (brak dokładnej daty) przez A. Wróblewskiego, której kserokopię obok zamieszczamy. Ku pełnemu zaskoczeniu okazało się, że już wówczas A. Wróblewski dążył do przyłączenia części lasu Zwierzyniec do parku celem założenia tu doświadczeń aklimatyzacyjnych. Do notatki dołączona jest mapa w skali 1:25 000 Kórnik i okolic z lasem Zwierzyniec. Na tej mapie A. Wróblewski zakreślił ołówkiem części lasu, gdzie zamierzał umieścić nowe kolekcje drzew i krzewów tzw. „doświadczenia aklimatyzacyjne”. Plany i zamierzenia A. Wróblewskiego długo czekały na realizację.

W 1968 r., o czym wyżej wspomniano, z inicjatywy W. Bugały przystąpiono do przygotowania powierzchni pod nowe kolekcje w lesie Zwierzyniec i wysadzono tu pierwsze okazy różaneczników oraz niektórych drzew iglastych. Wybrano dla tego celu tę samą część lasu, którą na mapie zakreślił A. Wróblewski około 1927 r. Tylko, że wówczas, w 1968 r. plany i zamierzenia A. Wróblewskiego nikomu nie były jeszcze znane.

PRACE POPRZEDZAJĄCE ZAŁOŻENIE KOLEKCJI

Projekt założenia kolekcji wybranych drzew i krzewów w lesie Zwierzyniec spotkał się z pozytywnym przyjęciem zarówno ze strony dyrektora Instytutu prof. dr. S. Białoboka, jak również ze strony inż. J. Waligóry, ówczesnego kierownika gospodarstwa pomocniczego w Kórniku (obecnie Zakład Doświadczalny PAN w Kórniku),

ok. 1927

Mapa kórnicza

na której przedstawiony jest
projekt dotarcia ekspedycji
zwanego „Zwierzyńiec” do lasu
celem założenia tu doświadczeń
aklimatyzacyjnych.

Według uchwały Kuratorium
teren ten miała wchodzić w skład
komisji z Tona Kuratorium,
prosząc władze terenowe o zgodę
i przekazanie do dyspozycji
Zarządu Badania Drzewiarstwa
drzała I-go (dzw. A. Wróblewskiego.).

Ryc. 2. Odłączna notatka A. Wróblewskiego dotycząca założenia kolekcji drzew i krzewów w lesie Zwierzyńiec

Fig. 2. A hand-written note of A. Wróblewski concerning the establishment of collections of trees and shrubs in the Zwierzyńiec Forest

któremu podlegał Las Doświadczalny Zwierzyńiec. Również pan Bronisław Stępiak, pełniący funkcję leśniczego, od początku bardzo przychylnie odnosił się do podjętego wówczas zadania. Teren przyszłych kolekcji o powierzchni 5 ha został ogrodzony siatką celem zabezpieczenia młodych roślin przed zwierzyną, głównie licznie występującymi tu sarnami.

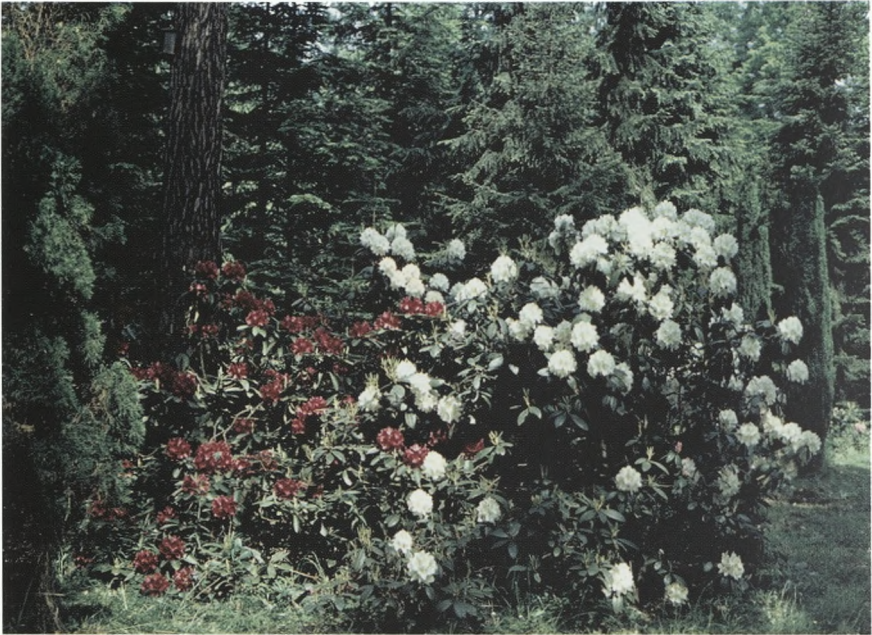
Przygotowanie wydzielonej części lasu pod nowe kolekcje polegało w pierwszym rzędzie na usunięciu bujnego podszycia zarośli leszczyny i graba. Pozostało tylko

Ryc. 3. Arboretum Zwierzyniec (fot. W. Bugała)
Fig. 3. Zwierzyniec Arboretum (photo W. Bugała)

Ryc. 4. Arboretum Zwierzyniec. Fragment ze starymi dębami (fot. W. Bugała)
Fig. 4 . Zwierzyniec Arboretum. A fragment with old oaks (photo W. Bugała)

Ryc. 5. Grupa różaneczników (z lewej *R.* 'Old Port', z prawej *R.* 'Catawbiense Album')
(fot. E. Szubert)

Fig. 5. A group of rhododendrons (on the left *R.* 'Old Port', on the right *R.* 'Catawbiense Album')
(photo E. Szubert)

Ryc. 6. Grupa różaneczników w Arboretum (fot. T. Bojarczuk)

Fig. 6. A group of rhododendrons in the Arboretum (photo T. Bojarczuk)

górne piętro lasu złożone z malowniczych, potężnych, około 250-letnich dębów* pojedynczo rosnących, około 150–180-letnich sosen** (niestety ze spałami po żywicowaniu prowadzonym jeszcze przed przejściem lasu w 1958 r.) i miejscami zwartych grup wyniosłych, okazałych buków***, liczących również około 120–150 lat. Nie stosowano żadnych zabiegów uprawowych gleby, pozostawiając w możliwie nienaruszonym stanie naturalną warstwę obfitej ściółki z opadających przez wiele lat liści. Runo, ze względu na zwarty podszyt leszczyny i graba oraz potężne korony starych dębów i buków, nie tworzyło zwartej darni. Jego skład florystyczny był typowy dla lasu mieszanego dębowo-sosnowego z udziałem buka i graba. Charakterystycznym elementem były takie wczesnowiosenne rośliny, jak: zawilec biały (*Anemone nemorosa*), konwalia majowa (*Convallaria majalis*), konwalijka (*Majanthemum bifolium*) i inne. Po kilku latach miejsca odsłonięte przez usunięcie podszytu pokryły trawy, które należało kosić. Pojawiły się też dość uciążliwe krzewy-chwasty – malina oraz jeżyna, których także konieczne było systematyczne usuwanie, szczególnie z grup różaneczników i azalii.

System irygacyjny pokrywający obecnie całą powierzchnię kolekcji został zbudowany w końcu lat osiemdziesiątych, już po okresie bardzo suchych pór letnich, które wystąpiły na początku tej dekady i bardzo niekorzystnie odbiły się na wzroście zgromadzonych tu drzew i krzewów. Woda do deszczowania pobierana jest z pobliskiego jeziora. Niestety jest to woda o odczynie zasadowym i zanieczyszczona ściekami komunalnymi.

KOLEKCJE DRZEW I KRZEWÓW. KRZEWY Z RODZINY WRZOSOWATYCH

Pierwsze drzewa i krzewy z rodziny wrzosowatych wysadzone zostały w kolekcji w lesie Zwierzyniec w 1968 r. Były to przede wszystkim liczne krzewy różaneczników: *Rhododendron brachycarpum* D. Don, *R. purdomii* Rehd. et Wils. i *R. davuricum* L. Nasiona dwu ostatnich gatunków zostały zebrane przez S. Białoboka w 1959 r. w górach Tai-Pai-Szan w środkowych Chinach. Szczególnie interesującym okazał się nieznanany dotychczas w uprawie w Europie i po raz pierwszy sprowadzony do Polski *R. purdomii*. Właściwe oznaczenie tego gatunku dotychczas nie jest ostatecznie pewne (w kolekcji często pod nazwą *R. pachytrichum*). Jest to krzew bardzo szybko rosnący do wysokości 4 m, posiadający szczeciניasto owłosione lub nagie pędy. Kwiaty białe lub różowawe ukazują się wczesną wiosną (w kwietniu). Krzew ten jest odporny na niskie temperatury. W Arboretum na Zwierzyńcu rośnie 65 krzewów tego gatunku. Poza Kórnikiem liczne krzewy, pochodzące z tej samej partii nasion, rosną w Arboretum w Rogowie.

Równie korzystne warunki wzrostu znalazł tutaj różanecznik krótkoowocowy (*R. brachycarpum* D. Don). Krzew ten nie był dotychczas w Polsce wykorzystywany

* – o obwodzie pnia 430-460 cm i wysokości 30-35 m

** – o obwodzie pnia 240-260 cm i wysokości 30-33 m

*** – o obwodzie pnia 200-240 cm i wysokości 30 m

do uprawy. Pochodzi z północno-wschodniej Azji (Japonia, Korea, Wyspy Kurylskie). W Arboretum posadzono blisko 200 krzewów, które tworzą zwarte grupy, wysokości 2,5–3 m, rosną bujnie i nie przemarzają. Po kilkunastu latach od chwili posadzenia w kolekcji część krzewów rozpoczęła obfite kwitnienie. Kremowobiałe kwiaty z różowym odcieniem ukazują się późno (w czerwcu), są ukryte wśród liści i mało efektowne.

W latach późniejszych stopniowo wysadzane były inne gatunki oraz odmiany różaneczników. Okazało się, że rosną one tu bardzo dobrze, rozwijają się i obficie kwitną, zwłaszcza gdy w okresach suszy są deszczowane. Stało się to możliwe dopiero po zbudowaniu deszczowni w końcu lat osiemdziesiątych. Mimo nieodpowiedniej, zanieczyszczonej wody z Jeziora Kórnickiego, rośliny w kolekcji są skutecznie zabezpieczane przed suszą.

Na uwagę zasługuje zachowanie się różanecznika żółtego (*R. luteum* Sweet.). Krzew ten z wielkimi trudnościami był uprawiany w Arboretum Kórnickim. Próby uprawy podejmowane przez A. Wróblewskiego w latach trzydziestych nie przyniosły pozytywnych rezultatów. Utrzymało się zaledwie kilka nędznych, stopniowo zamierających krzewów. Natomiast w lesie Zwierzyniec rośnie duża grupa tej azalii. Krzewy nie tylko corocznie obficie kwitną, ale od wielu lat wokół nich pojawia się obfity samosiew dzięki czemu grupa stopniowo powiększa się, zajmując coraz większą powierzchnię. Wśród różaneczników o liściach zimozielonych zwracają także uwagę liczne, zwarte grupy *R. 'Cunningham's White'* (= *R. caucasicum* × *R. ponticum* var. *album*).

Odmiany szlachetne różaneczników należą do grup: *R. 'Catawbiense – Hybridum'*, *R. 'Maximum – Hybridum'* i *R. 'Caucasicum – Hybridum'* (według klasyfikacji M. Czekalskiego, 1983). Posadzone w niewielkich grupach lub pojedynczo krzewy kwitną corocznie bardzo obficie, osiągają wysokość do 1,8 m, nie przemarzają, a w okresie kwitnienia są prawdziwą ozdobą i atrakcją nowej części Arboretum Kórnickiego w lesie Zwierzyniec. Szczególnie piękne są takie odmiany, jak: 'Catawbiense Album', 'Catawbiense Boursault', 'Catawbiense Grandiflorum', 'Duke of York', 'Everestianum', 'Hollandia', 'Jacksonii', 'Lee's Dark Purple', 'Nova Zembla', 'Rose Marie', 'Van Weerden Poelman'. W Zwierzyncu rośnie około 1100 krzewów różaneczników zimozielonych i 360 krzewów azalii. Również krzewy należące do innych rodzajów z rodziny wrzosowatych rosną bardzo dobrze, są zdrowe, obficie ulistnione i dotychczas nie przemarzają nawet podczas surowszych zim (np. 1986/87 r.). Wymienić należy piękne krzewy takich gatunków, jak: *Pieris floribunda* Benth. et Hook. i *P. japonica* D. Don, *Leucothoe fontanesiana* Sleumer, *Lyonia ligustrina* DC, *Enkianthus campanulatus* Nichols i inne.

DRZEWA I KRZEWY IGLASTE

Jako pierwsze wysadzone zostały około 1970 r. w lesie Zwierzyniec drzewa takich gatunków, jak: *Abies grandis* Lindl., *A. veitchii* Lindl., *Chamaecyparis lawsoniana* Parl., *Picea omorica* Purkyne, *P. orientalis* L., *Pseudotsuga menziesii* Franco.

Kilka lat później (po 1975 r.) wysadzono liczne okazy takich drzew, jak: *Abies pinsapo* L., *A. concolor* Parry, *A. holophylla* Maxim., *A. homolepis* Sieb. et Zucc., *A. koreana* Wils., *A. procera* Rehd., *Chamaecyparis thyoides* BSP., *Ch. obtusa* Endl. × *Cupressocyparis leylandii* Dall., *Tsuga diversifolia* Mast., *Pseudolarix amabilis* Rehd., *Taxus baccata* L., *Cryptomeria japonica* D. Don, *Calocedrus decurrens* Florin, *Picea sitkaensis* Mayr i inne. Na szczególne podkreślenie zasługuje doskonały wzrost i przetrwanie surowych zim bez uszkodzeń lub z uszkodzeniami tylko części igieł takich drzew, jak: *Abies grandis*, *A. procera*, *A. pinsapo*, *Cryptomeria japonica*, *Calocedrus decurrens*, *Chamaecyparis lawsoniana*, *Ch. thyoides*, *Picea orientalis*, *Pseudolarix amabilis*. Te gatunki drzew iglastych z wielkim trudem były utrzymywane dotychczas w kolekcjach Arboretum w Kórniku, rosły bardzo słabo, często zamierały, a podczas surowych zim silnie przemarzały i ginęły. Dobry wzrost tych drzew w środowisku leśnym Zwierzyńca i większą ich odporność na niskie temperatury tłumaczyć należy przede wszystkim korzystniejszymi warunkami glebowymi (gleby kwaśne o odczynie pH w granicach 5-6) oraz specyficznym mikroklimatem pod osłoną lasu.

Dodać również należy, że w ostatnich latach wysadzone zostały w kolekcji w lesie Zwierzyńca szczególnie wrażliwe i trudne u nas w uprawie gatunki drzew iglastych: *Cedrus atlantica* Manetti, *Abies firma* Sieb. et Zucc., *A. nebrodensis* Mattei, *Picea smithiana* Boiss. i inne. Czy będzie to udany eksperyment uprawy okaże się po najbliższej bardzo surowej zimie.

DRZEWA I KRZEWY LIŚCIASTE

Obok krzewów z rodziny wrzosowatych, o których pisaliśmy wyżej, również niektóre gatunki liściaste z innych grup systematycznych (rodzin) nastęrczały wiele trudności w uprawie w Arboretum w Kórniku. Słabe lub nawet bardzo słabe rezultaty uprawy wynikały głównie z braku stanowisk o glebach kwaśnych lub słabo kwaśnych, jakich te rośliny wymagają. Mając takie gleby do dyspozycji w lesie Zwierzyńca, wysadzono tu drzewa i krzewy wymagające gleb o odczynie kwaśnym, jak np. niektóre gatunki z rodzajów: *Magnolia*, *Acer*, *Cornus*, *Liquidambar*, *Hamamelis*, *Viburnum*, *Sorbus*, *Stewartia* itp. Także w tym przypadku rezultaty uprawy okazały się znacznie lepsze niż w Kórniku. Bardzo dobrze rosną tu między innymi niektóre klony, jak np.: *Acer crataegifolium* Sieb. et Zucc., *A. palmatum* Thunb., *A. shirasawanum* Koidz., *A. pensylvanicum* L., *A. griseum* Pax. Również bardzo dobrze rosną niektóre magnolie (*Magnolia kobus* DC., *M. tripetala* L., *M. obovata* Thunb. i *M. acuminata* L.). Dereń kousa (*Cornus kousa* Hance) nie tylko dobrze rośnie, ale także corocznie obficie kwitnie i owocuje. To samo można powiedzieć o kilku innych gatunkach liściastych z innych rodzajów wspomnianych wyżej.

Ważniejsze gatunki drzew i ich rozmiary

Tabela 1

Major species of trees and their sizes

Table 1

Gatunek Species	Wiek (lata) Age (years)	Wysokość Height (m)	Pierśnica DBH (cm)
<i>Abies alba</i>	30	16,5	23
<i>Abies grandis</i>	34	25,0	35
<i>Abies homolepis</i>	30	12,5	30
<i>Abies pinsapo</i>	27	12	16
<i>Abies veitchii</i>	30	15	24
<i>Calocedrus decurrens</i>	17	8,5	13
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	30	13	16
<i>Chamaecyparis pisifera</i>	30	9	12
<i>Cryptomeria japonica</i>	17	10	14
<i>Cupressocyparis leylandii</i>	26	12,5	17
<i>Picea asperata</i>	27	15	31
<i>Picea omorica</i>	27	17	21
<i>Picea orientalis</i>	32	15	19
<i>Picea wilsonii</i>	27	14	24
<i>Pseudolarix amabilis</i>	25	4	6
<i>Pseudotsuga menziesii</i>	30	16	21
<i>Tsuga heterophylla</i>	30	17	22

Pnie starych dębów szczelnie pokrywa wysoko wspinający się bluszcz (*Hedera helix* L.), który został tu przed kilkunastu laty posadzony. Początkowo był silnie zgryzany przez sarny, które przedostawały się przez nieszczelny parkan. Po zbudowaniu nowego ogrodzenia z siatki kolekcje są skutecznie chronione przed sarnami. Bluszcz, podobnie jak inne krzewy, rozwija się bez przeszkód.

PERSPEKTYWY ROZBUDOWY KOLEKCJI

Bardzo udane, dotychczasowe próby uprawy wielu drzew i krzewów w lesie Zwierzyniec zachęcają do rozszerzenia kolekcji i wprowadzania innych jeszcze gatunków i odmian wymagających specyficznych warunków siedliskowych. Szczególnie dotyczy to wielu wrażliwych na niskie temperatury drzew iglastych takich jak: *Cedrus*, *Libocedrus*, *Cryptomeria*, *Chamaecyparis*, *Tsuga*, a także niektórych gatunków jodeł i świerków. Dotychczasowe doświadczenia wykazały, że również niektóre drzewa i krzewy liściaste nieporównanie lepiej rosną w środowisku leśnym niż w parkowych warunkach starego Arboretum w Kórniku.

W bezpośrednim sąsiedztwie nowych kolekcji w lesie Zwierzyniec istnieją duże możliwości ich rozszerzenia zarówno na powierzchni otwartej (dawna szkółka), jak i pod osłoną starych drzewostanów po ich właściwej przebudowie.

Drzewa i krzewy iglaste

- Abies amabilis*
Abies balsamea
Abies concolor
Abies firma
Abies grandis
Abies homolepis
Abies koreana
Abies lowiana
Abies nebrodensis
Abies nephrolepis
Abies nordmanniana
Abies numidica
Abies pinsapo
Abies veitchii
Calocedrus decurrens
Cedrus atlantica
Chamaecyparis lawsoniana
Chamaecyparis obtusa
Chamaecyparis pisifera
Chamaecyparis thyoides
Chamaecyparis thyoides 'Glaucua'
Cupressocyparis leylandii
Juniperus communis 'Hibernica'
Juniperus virginiana
Picea breweriana
Picea engelmannii
Picea glauca
Picea koyamai v. *koraiensis*
Picea mariana
Picea orientalis
Picea pungens Glauca
Picea retroflexa
Picea rubens
Picea sitchensis
Picea smithiana
Picea wilsonii
Pinus jeffreyi
Pinus koraiensis
Pinus nigra
Pinus peuce
Pinus strobus
Pseudolarix amabilis
Pseudotsuga menziesii
Taxus baccata
Taxus baccata 'Aureo Decora'
Thuja occidentalis
Thuja occidentalis 'Aureoscens'
Thuja occidentalis 'Columna'
Thuja plicata
Thujopsis dolabrata 'Robusta'
Thujopsis dolabrata 'Variegata'
Tsuga canadensis
Tsuga heterophylla

Drzewa i krzewy liściaste

- Acer crataegifolium*
Acer davidii
Acer ginnala
Acer japonicum
Acer palmatum
Acer pensylvanicum
Acer griseum
Acer rubrum
Acer tataricum
Cercidiphyllum magnificum
Clethra alnifolia
Cornus controversa
Cornus kousa
Enkianthus campanulatus
Hamamelis japonica
Hamamelis mollis
Leucothoe fontanesiana
Liquidambar styraciflua
Lyonia ligustrina
Magnolia acuminata
Magnolia kobus
Magnolia obovata
Magnolia sieboldii
Magnolia soulangiana 'Alexandrina'
Magnolia soulangiana 'Lennei'
Magnolia tripetala
Pieris floribunda
Pieris japonica
Prunus laurocerasus
Sorbus koehneana
Sorbus mougeotii
Stranvaesia davidiana
Stewartia pseudocamellia
Viburnum rhitidophyllum
Viburnum sieboldii

Różaneczniki – gatunki botaniczne

Rhododendron augustinii
Rhododendron brachycarpum
Rhododendron calendulaceum
Rhododendron chrysanthum
Rhododendron concinnum
Rhododendron dauricum
Rhododendron discolor
Rhododendron ferrugineum
Rhododendron fortunei
Rhododendron japonicum

Rhododendron luteum
Rhododendron maximum
Rhododendron micranthum
Rhododendron occidentale
Rhododendron ponticum
Rhododendron purdomii
Rhododendron roseum
Rhododendron schlippenbachii
Rhododendron smirnowii

Różaneczniki – odmiany

America
 Arnost Silva Tarouca
 Azurro
 Bananaflip
 Bellafontaine
 Burgemeester Aartz
 Caractacus
 Catawbiense Album
 Catawbiense Boursault
 Catawbiense Grandiflorum
 Cathrine van Tol
 Carola
 Cunningham's White
 Dr H.C. Dresselhuys
 Dr V.H. Rutgers
 Duke of York
 Eduard S. Rand
 Effner
 Eskimo
 F.D. Godman
 Genoveva
 Gomer Waterer
 Gudrun
 Henry's Red

Hollandia
 Humboldt
 Ignatius Sargent
 Jacksonii
 John Waterer
 Kalamaica
 Kate Waterer
 Lady Grey Egerton
 Lee's Dark Purple
 Mons. Felix Guyon
 Moser's Maroon
 Mrs. P. den Ouden
 Mrs. P.D. Williams
 Nova Zembla
 Omega
 Old Port
 Parsons Gloriosum
 Queen Mary
 Rosemary
 Wilgen's Ruby
 Van der Hoop
 Van Weerden Poelman
 Vernus
 Von Oheimb Woislowitz

Azalie gruntowe – odmiany

Bakkarat
 Daviesii
 Harlekin
 Homebush

Juanita
 Radiant
 Raimunde

STRESZCZENIE

Intensywne uzupełnienia i powiększenia kolekcji drzew i krzewów w Arboretum Kórnickim w latach 1950-1965 doprowadziły do wyczerpania możliwości ich rozbudowy. Konieczne okazało się znalezienie nowych terenów i innych siedlisk zwłaszcza dla tych grup gatunków, które w starym Arboretum źle rosły i zawsze sprawiały znaczne trudności uprawowe. Były to przede wszystkim niektóre drzewa iglaste oraz krzewy z rodziny wrzosowatych należące głównie do rodzaju *Rhododendron*.

W poszukiwaniu nowych powierzchni wybór padł na Las Doświadczalny Zwierzyniec, położony na przeciwległym brzegu Jeziora Kórnickiego. W 1968 r. wybrano pod przyszłe kolekcje fragment starego lasu mieszanego z kilkusetletnimi dębami (*Quercus robur*), ponad stuletnimi sosnami (*Pinus sylvestris*) i bukami (*Fagus sylvatica*). Pod koronami starych drzew, po usunięciu gęstego podszycia leszczyny i graba, wysadzone zostały w niewielkich grupach i pojedynczo liczne gatunki drzew iglastych (*Abies*, *Chamaecyparis*, *Cryptomeria*, *Calocedrus*, *Picea*, *Pseudotsuga*, *Tsuga*, *Taxus*). W dużych grupach wysadzono również wiele gatunków i odmian zieleni różaneczników (*Rhododendron*), a także liczne okazy tych drzew i krzewów liściastych, które wymagają żyznej gleby o odczynie kwaśnym i osłony przed mrozami zimowymi. Są to gatunki i odmiany należące do rodzajów *Acer*, *Magnolia*, *Cornus*, *Liquidambar*, *Hamamelis*, *Viburnum*, *Stewartia* i innych.

W pracy podano wykaz gatunków i odmian rosnących w nowych kolekcjach w lesie Zwierzyniec. Podkreślić należy, że liczne drzewa i krzewy, które bardzo źle rosły i często przemarzały w warunkach starego Arboretum w Kórniku, tutaj w środowisku leśnym bardzo dobrze się rozwijają i nie przemarzają nawet w czasie surowych zim.

Zamysł założenia kolekcji dendrologicznych w lesie Zwierzyniec przedstawił już w 1927 r. A. Wróblewski, ówczesny dyrektor Ogrodów Kórnickich, którego odręczną notatkę autorzy zamieszczają w pracy.